

EZERSZÁZ

BRASNYÓ ISTVÁN

II.

LEGENDÁK HELYESBÍTÉSE

A lelkek kifúló hiányossággal eltévednek errefelé, az ó kísértetek elátkozott ösvényeken járnak, élik az elmúlást, keresve a levegő és a nyelv mondatainak csapdáit, kicsapongásait, és sárkányfújtatással mindegyre csak tartanak valahová,

Ám kevés az, amit a háttérből hoznak, kiürült tartamként – kevés lesz mindez a mi történetünknek, hosszabb utat tettünk meg annál, semhogy ily rövid szavakban, el-elhaló szakaszokban végigmondható legyen, mint-ha sehonnan sem jönnénk, érkezte még a mai napig is csatakosan;

Régi hazánk emléktelen lenne, ahol csak a szél süvölt át az éjszakából a napvilágra, és borzolja a lovak szőrét, mely hosszára nőtt a zord éghajlat alatt, és szemük is inkább megüvegesedett csodálkozással van teli, figyelve az égaljra, amelyen mintha lefordulna nyergéből a világ, vagy pusztán a világosság:

A vidék elhatárolódik, kizárja magát, a látóhatár vonalával aláhúzza a fölírt csillagábrák összességét, s a tekintet ha még követheti hanyatt zuhanva a Tejút folyását – az elme vagy az elképzelés számára annál már nincsen nagyobb hosszúság, ott valahol fogalmazódott meg tudományunk, a Hadak útjának meredek kaptatóin.

Hogy mennyiből állana most nekünk odaveszni, mintegy belegázolni a sűrű ködbe, amelynek nincsen kijárata, csak zordon bizonyossága, miszerint esély van arra, hogy idegen zodiákus jegyként fogjuk végezni, dértől belepve, anélkül, hogy tudomásunk lehetne róla;

Összekuporodott testhelyzetben forognánk visszafelé elképzelésünk nyársán, a Mindenség-anyáölbén, annak bizonyosságaként, hogy voltképpen honnan eredeztethetjük az életünket:

Az életnek tragikus istenség-közele van, miközben az isteni váltig más alakban létezik, sokkalta egyszerűbben a mi túlbonyolított hálózatainknál és rendszereinknél – ez csak merő produktum, egy isteni folytonosság e világi végeredménye, az elgondolás fékevesztett megfogalmazódása, ami végül is miben testesül meg?

A mire sem vélhető megtestesülésben, és azután folytatódik a megtestesülés visszazuhanásában – és onnantól többé nincsen létezéssel kapcsolatos számontartás és nincsen bűvös kiszámolódni: vesztés van csak, meg aki az egész életét hitelével fedezi, a földre lépve, amelyről mindegyik mozdulata azt föltételezi, hogy az övé. A mozdulatban benne a föld. Itt történt születésünk, ekkor, e helyt.

A tízezer évvel korábbi, elnéptelenedett mamutcsapásokon, a jégkorszak kivéste szorosokon át, melyekben elhaltak, nem jó véget értek a gleccserek, de még mindig a mamutok nyomában járó, ázsiai emlékezet után, miként az elszabadult dübörgés, melytől még egyre ráng felettünk a levegő,

Ahogy a morénák görgetege, mely síkokat rohamoz, nekilendült főszerepként, egyetlen elgondolástól irányítottan, kürtszótól kergetetten –

Valaki egyszeriben megtorpan a lélegzetvétel magaslatán, s a beállt némaságban mintha még várni kellene a visszafojtott hangjára, hogy vajon képes-e fölismerni a fül, vagy mértéke szerint értékelni a hallás;

Milyen szavakat hordozhat magával, mely cselekvésre utalókat, amelyek fölsértenék a figyelő bőrét,

Megzilálnák érzelmeit, miként holdfényben fehérlő, elhagyott majdani csontvázát,

Földtörténeti csigaházunkat, melyet idők írtak be jeleikkel, öntöttek el üledékükkel,

Bevonva pusztulásuk folyamatába, ellenállásra kényszerítve . . .

*

Bármely órában bekövetkezhet érkezésünk.

A múlt felőli oldalról tartunk a mára elfeledett jövő felé. Semmivé foszlott a lovak nyerítése, csupán ebben sejtjük magunkat bizonyosnak.

Nem mondhatjuk azonban az időről, hogy bárhol is jó szolgálatot tenne nekünk. Üresség ez, és erre kárhoztatottan . . . Már jóval előbb megtörtént a nagy európai horológium beosztása,

És beszállásolni magunkat egy időszámítás közepébe, örökös jövevénynek, hitetlennek, fölgyógyulhatatlan lelkületűnek,

Mert valahol feltör a kételkedés, örvényként elragadva sokasodik,

Elárad a síkok levegőjében, mintha messzi földről sodródna, miként a dögvész, a ragály,

Valami elharapózna a hosszú futáson, megnyújtaná az utakat, elveszíténé a haladás irányát, fölemelkedne a levegőbe,

Forgósél tölcserébe, mely hatalmas kerengéssel szabadítja föl a szédülest, alatta földig hajolnak a fák, megroppannak az ős gyökerek, és erődök ledőlnek,

Erődfalak, amelyeken ostromokkor fölfelé nyomult a keleti hadinép, Most puszták lesznek és elhagyatottak.

A véglegesség napáldozattal megpecsételt dokumentuma, ahogyan összeáll eddigelé ismeretlen szavakból, ahogyan istentelen ígéből,

Mintha valaki fönnhangon mondaná szerződésünk és esküvésünk soha ki nem ejtett hangzatait, zúgatva a szél hangszerén, amelynek futamai mellett telik alvásunk és támad hirtelen e világra ébredésünk –

Eredetünk vesztéseként robogva a világosság háttéréből a tudat ismeretlen, pannóniai menedékébe, ősi, sáros útvonalakon, amelyek ezer esztendő múltán is ugyanott vezetnek, nincs mód letérni róluk, miként égi országutakról:

És bármiként is alakuljon vonulásunk, nem jól fog alakulni, szerencsétlenség vonszolódik nyomunkban az égbolt és a földi por fellegeiben, hömpölyög vagy árad a vizekben, nem leve helyét vagy a mi helyünket;

Nem jó helyre érkezvén, és sohasem lesz mód kijavítani a fekvését, mintha árulásának esnének áldozatul, szörnyűséges mennyei félreértésnek, melynek tudata lelkünkben nem lesz képes megállni a helyét, mindenestül elveszítjük,

Miként eredetünk lámpását, és érkezvén minden irányból, e helyen rövid idő leforgása alatt összefutókként, ahogy először látnák egymást, örvendezvén efelett.

Lehullottak az esők, az itteni időszámítás szerint mi következik most: kora tavasz vagy késő ősz?

Ily szokatlan tájon járva bárhol érhet bennünket meglepetés, amely ott lapít az öröklött álmok szegleteiben, be nem járt zugaiban – emberöltők kellene még tüzetesen megismerni a látképet:

Az itt születésnek a legendája. Az otthon levés mítosza. A ménesből egyenlőként részelők föleszmélése. Míg meghatározódik, mennyi egy asszonynak az ára, és a pénz csak aranyból való lehet, az ezüstöket el kell kaparni a telihold világánál, vagy holtak szájába, szemére rakni,

Ha egyszer még az egészért külön is fizetni kellene: a megmutatkozásért. A feltűnésért. A délceg keresztülvágtatásért, mikoron még ki sem törődött azzal, hogy eljöhet majd a nap, amikor a porban vonzóldhatunk. Idegen helyen ér bennünket, kit-kit az őt megillető vég.

Erre gondolni, hogy csak ez csupán kinek-kinek egyedüli sajátja, a többi mind közös, miként a kaland, a hadrend, a támadás és a visszacsapás; és nem mint akik a halál oldalán egyenként ütnek pártot.

És jellemünk, isteneinktől való, amely majd végleg megbélyegez bennünket, elkallódott, elbitangolt alattomos jószágunk; évezredekre szóló barbárság, mintha túl messzire előremérészkednénk az időben, elkövetni leendő aljasságaink, melyeket eleve késő van bánni, a megtörténés meg fog történni;

Hamisan szóló nyelvek, melyeket idejekorán ki kellett volna metszeni az álnokok szájából, hogy az ármánykodás kevesebbeket vigyen pusztulásba, vagy kényszerítsen elátkozni az egész elhatalmasodott nemzetiséget, mely zsugorodhat még csekélyé is, nagy elbizakodások után,

Roskadozva és jajongva Iső, az egyetlen Öreg Isten fenyítése alatt, aki, immár úgy tűnik, a gonoszok istenévé csapott fel, és magasztalódik a kétszínűség csillogásában, képtelennek mutatkozván fölmérni elszánásának helyességét,

Eszmévé lesz, amelyként beragyogta pályáját, és belezuhant az Ürességbe, sodorva magával elvetemült híveit, s amelyet népének java magára hagy: egy isten, akitől a népe fordítja el az orcáját, és más istenekre is ez a sors vár, mert rég láttuk az igazságos istent,

Hiszen más népeiség istene miért lenne igazságosabb, miért hordozná magában a jót, és tenne a mi javunkra, amikor árnyékában pusztán a szerencsére számíthatni, és nem Tőle ered a szerencse, hovatovább megtorolni igyekszik még a véletlen lehetőségét is.

Kezdetektől ugyanolyan, miként pártfogoltjai, akik vesztünkre törnek.

Amíg csak meg nem állapodik a csendesség a mérhetetlen magasságokban (ez lenne a lélek tájfunoktól félőruilt mélye), melynek kétsége oly áttetsző, akár elvonatkoztatott ténylegessége, a megszűnt keletkezés, a bevégzettség,

Hangtalan világosságban és hangtalan sötétségben, a némaság által meghatározott érzékű világban,

Az időszakos fájdalom áradásaiban, amely testetlenné zúzza a testet, a tudat tartalmatlan kiöntéseiben és fokozatosan megkötő iszapfolyásaiban, melynek felszínén majd megkövülnek az atavisztikus nyomok,

Miután méltatlan lesz hozzánk minden kopárság, akárcsak sarkkörü zuzmók lepte bőrünk;

És az egész leválik rólunk, súlyos vértként, melynek résein nem hatolhat át a szél, érzéketlenül maradvá a hőmérséklet felszökésére és hirtelen zuhanására, befagyott tenger szintjére, amely ugyanannak a végtelennek más irányból történt megközelítése.

Semmivé sem válásunk. Lázadozás idegen haza ellen, amelybe bekenyszerítésünk esik. Mindezt távolról, hitetlenkedve szemlélni.

Ezeknek a mezőknek közepébe hullik dörögve a mennykő, melynek tüzes nyomdokát követve érkezünk, de a semmivé enyészett helyét már nem lelmi sehol,

És más csodák is esnek, minket a csodák hordoznak a szárnyukon, tüzes, fénylő és villózó égi mutatványok, melyek csak századok múltán enyésznek, miután maradunk helyben, beborítva az égbolt mindegyre halaványuló burájával, miként pusztulásra szánt, tájékozódásuktól megfosztott hajósok –

Elveszve közönyösségünkben és dísztelenségünkben, és megkopottan, szavainkban elszegényedve, mintha minden és mindenünk kihullott volna az emlékezetünkéből;

Avagy emlékezetünk, a vissza nem emlékezés űzi káprázatát, és kezünk is elveszíti régi ügyességét és gyorsaságát, mozdulataink akadoznak, és a szél cibálása megtépázza varkocsunkat:

Tart még azonban időnk, kiszorítva a semmiből, miként a nirvánából, vagy talán magunk is onnan űzettünk ki, afféle ellenparadicsomból, megrémisztve édeni árnyak kaszabolásától, melyek kegyetlen álmainkban még mindegyre nyomunkban járnak –

Ám itt már megértünk a szembeszegülésre, méltatlanul a legyőzött szerepére.

(Folytatjuk)